

Vergaderjaar 2008–2009

28 719

Reïntegratiebeleid

Nr. 61

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 november 2008

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft mij verzocht om een reactie op de uitspraak van de rechtbank Arnhem in een beroepszaak tussen een (ex-)bijstandsgerechtigde en de gemeente Arnhem (2008D10560). De commissie vraagt daarbij met name in te gaan op de vraag welke gevolgen deze uitspraak heeft voor de wijze waarop gemeenten hun WorkFirst-trajecten aanbieden.

Tevens wenst de vaste commissie geïnformeerd te worden over de uitvoering van de motie Van Hijum cs (TK 2007–2008, 28 719, nr. 51) waarin wordt opgeroepen tot de introductie van verplichte werk-leerstages.

Alvorens ik mijn standpunt inzake de bovengenoemde uitspraak uiteenzet, zal ik summier ingaan op de uitspraak van de rechtbank in deze zaak. Daarna geef ik de stand van zaken weer omtrent de motie Van Hijum cs.

Essentie Arnhemse WorkFirst-zaak

Op 8 oktober 2008 heeft de rechtbank Arnhem (LJN: BF7284) een uitspraak gedaan in een geval waarin het college van B&W Arnhem de bijstandsuitkering van betrokkene had verlaagd wegens het niet of onvoldoende meewerken in het kader van WorkFirst.

De rechtbank heeft betrokkene gedeeltelijk in het gelijk gesteld en het beroep tegen de verlaging van de bijstandsuitkering gegrond verklaard. De rechtbank heeft de stelling dat sprake zou zijn geweest van dwangarbeid afgewezen, aangezien de dreiging met een maatregel niet zo zwaar is dat daardoor (psychische) dwang ontstaat om het werk te blijven verrichten. Volgens de rechtbank is ook geen sprake van verplichte arbeid, aangezien betrokkene niet gedurende langere tijd werkzaamheden had moeten verrichten waarvan volstrekt duidelijk is dat deze voor hem geen enkele positieve invloed op re-integratie in het reguliere arbeidsproces zouden kunnen hebben. Het beroep op artikel 4 EVRM en artikel 8 IVBPR is daarom ongegrond. Het college had echter niet zonder nadere motivering het standpunt in mogen nemen dat de weigering van betrokkene om mee

te werken verwijtbaar was. Dit heeft tot gevolg dat het besluit van verlaging van bijstand geen stand kan houden. De rechtbank stelt dat het college betrokkene niet zonder meer naar het Trainingscentrum kon sturen, zonder dat naar zijn individuele situatie is gekeken.

In de toelichting bij de WWB wordt maatwerk (afstemming op de individuele cliënt) als uitgangspunt voor arbeidsinschakeling gehanteerd. De rechtbank concludeert dat het college niet duidelijk heeft gemaakt op welke gronden een traject als hier aan de orde noodzakelijk is om betrokkene te laten re-integreren. Het beroep is daarom gegrond verklaard. Het college dient een nieuw besluit te nemen met inachtneming van de uitspraak.

Inmiddels is mij bekend dat de gemeente Arnhem geen hoger beroep heeft ingesteld.

Reactie

Deze uitspraak bevestigt de in de WWB geldende uitgangspunten bij de inzet van het re-integratie-instrumentarium en bij het nemen van gemeentelijke beslissingen terzake.

De rechtbank bevestigt in haar uitspraak dat de WorkFirst-aanpak niet in strijd is met bepalingen inzake dwangof verplichte arbeid in de internationale verdragen. Daarnaast wordt bevestigd dat WorkFirst in het kader van de WWB in beginsel een redelijk binnen de democratische rechtsorde passend re-integratie-instrument betreft. Hierbij achtte de rechtbank van betekenis dat het doel en strekking van het WorkFirst-traject is om mensen die een aanzienlijke afstand tot de arbeidsmarkt hebben, elementaire vaardigheden bij te brengen teneinde hun kansen op de reguliere arbeidsmarkt te vergroten.

De rechtbank geeft aan dat in de betreffende zaak aannemelijk is geworden dat de aangeboden werkzaamheden niet aansloten bij eisers werkervaring. Niettemin, zoals de rechtbank concludeert, kan niet op voorhand gezegd worden dat het volstrekt uitgesloten was dat deelname aan het traject voor eiser enig voordeel zou kunnen hebben. Dit uit het oogpunt dat het behouden van arbeidsritme als een factor van WorkFirst los moet worden gezien van de aard van de aangeboden werkzaamheden.

Naar het oordeel van de rechter heeft de gemeente in dit geval haar beslissing niet voldoende gemotiveerd. Deze uitspraak is in de overeenstemming met de WWB waarin maatwerk als uitgangspunt voor arbeidsinschakeling geldt. Daarnaast zijn de beginselen van behoorlijk bestuur van toepassing, waaronder het zorgvuldigheids- en motiveringsbeginsel. Daaruit vloeit voort dat de gemeente haar besluit voldoende dient te motiveren. Deze uitspraak maakt duidelijk dat bij inzet van WorkFirst-trajecten gemeenten goed moeten motiveren met welke leer- en werkcombinaties bijstandsgerechtigden het beste gediend zijn.

In dit verband verwijs ik nog naar mijn recente beantwoording van de Kamervragen van de leden Nicolai (VVD) en Karabulut (SP) d.d. 3 november 2008 (2080802420 en 2080902730) inzake deze uitspraak. Daarin concludeer ik dat deze uitspraak geenszins aanleiding geeft tot de aanpassing van de WWB. Zoals de rechtbank heeft overwogen is bijstand een sociaal vangnet waarbij een zo snel mogelijke terugkeer naar de arbeidsmarkt voorop staat. Het primaat ligt bij arbeidsinschakeling en niet bij inkomensondersteuning. Vandaar dat aan de verlening van bijstand re-integratieverplichtingen verbonden zijn. Het aanbieden van re-integratievoorzieningen vergt maatwerk. Dit is ook in de toelichting bij de WWB als uitgangspunt voor arbeidsinschakeling gehanteerd. Gemeenten hebben daarom een ruime beoordelingsvrijheid bij het aanbieden van

re-integratievoorzieningen. Daarbij staat de positieve bijdrage aan de mogelijkheden voor arbeidsinschakeling centraal. WorkFirst draagt daaraan bij.

Motie Van Hijum cs

In het Bestuurlijk Overleg heb ik met de VNG op 9 juli naar aanleiding van de motie van Van Hijum en Spekman (TK 2007–2008, 28 719, nr. 51) afspraken gemaakt over de inzet van het instrument werkstage voor kansrijke bijstandsgerechtigden. Per brief van 11 juli 2008 is de Tweede Kamer hiervan op de hoogte gesteld (TK, 2007–2008, 28 719, nr. 59). De afspraken behelzen het volgende:

- SZW en VNG brengen de positieve ervaringen van gemeenten die dit instrument gebruiken onder de aandacht van alle gemeenten.
- De website www.interventiesnaarwerk.nl zal worden gebruikt voor het toegankelijk maken van goede praktijkvoorbeelden.
- Beide partijen wijzen gemeenten (nogmaals) op de publicatie *Work First en Arbeidsmarktperspectief* van de Raad voor Werk en Inkomen uit februari 2008, waarin op de verschillende varianten van werkstages wordt ingegaan en onder welke condities de inzet van een dergelijk instrument het beste kan plaats vinden.

Bovenstaande heb ik via de Verzamelbrief september/oktober 2008 aan gemeenten het bovenstaande onder de aandacht gebracht. Ten tweede heeft de VNG in een brief aan de leden van 18 augustus 2008 het inzetten van een werkstage voor kansrijke bijstandsgerechtigden onder de aandacht gebracht en daarbij tevens gewezen op de aanbevelingen voor gemeenten in het RWI-onderzoek *WorkFirst en Arbeidsmarktperspectief*.

De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
A. Aboutaleb